

Yok Edilen Medeniyet:
Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemlerinde Gayrimüslim
Varlığı
20-21 Kasım 2015
İstanbul

Hrant Dink Vakfı ile, Boğaziçi, İstanbul Bilgi ve Sabancı Üniversiteleri **20-21 Kasım 2015** tarihlerinde Boğaziçi Üniversitesi'nde “**Yok Edilen Medeniyet: Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemlerinde Gayrimüslim Varlığı**” başlıklı bilimsel bir toplantı düzenleyeceklerdir.

19. yüzyıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi, iktisadi ve kültürel olarak hızlı ve büyük ölçüde edilgen bir şekilde Batı merkezli kapitalist dünyaya eklenmesinin derin etkileri olmuştur. Ticaretten sanayiye, kurumlardan tüketime, kentleşmeden sanata her alandaki bu değişimin önemli bir yansıması da imparatorluğun karmaşık toplumsal yapısının dönüşümü olmuştur. Bu dönüşümün önemli bir boyutu, Gayrimüslim nüfusun içinde toplumsal ve ekonomik bir elitin hızla gelişmeye başlamasıdır. Osmanlı modernleşme ve batılılaşma sürecinin bir tür taşıyıcısı ve temsilcisi haline gelen bu kesim, İstanbul başta olmak üzere, İmparatorluğun önemli kentlerinde belirgin bir şekilde ayrışan bir zenginliğin, farklı ve yeni yaşam tarzlarının, yeni kültürel ve siyasi eğilimlerin odak merkezi haline geldi.

Bu gelişmeler, kendini “hâkim millet” olarak görmeye meyilli Müslüman nüfusun din temelli tepkilerine yol açtığı gibi, aynı dönemde palazlanan milliyetçiliklerin etkisiyle modern türden çatışmalara da temel oluşturmuştur. 1908 İhtilali sonrasında boykot uygulamaları ile ilk etkileri hissedilen ve I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla hızlanan ekonomik milliyetçilik rüzgârı, bu ekonomik düzenin sonunu getirdi. Balkan Savaşı sonrasında Batı Anadolu Rumlarının tehcir edilmesi ile başlayan süreç, Anadolu Ermenilerinin Suriye çöllerine sürülmesi ile devam etti.

Milli Mücadele sonrasında Türkiye ile Yunanistan arasında gerçekleşen nüfus mübadelesi ile Osmanlı ekonomisinin Müslümanlaştırma/Türkleştirilme süreci hızlandı. 1914-1924 yılları arasında göç, baskı, yıldırma, tehcir, kırım ve soykırımla yerinden, yurdundan ve hayatından edilen Osmanlı Gayrimüslimlerinin yerini almaya çalışan “millî tüccar” kesimi, 1923’te kurulan yeni rejimin her türlü teşvik ve yönlendirmesine rağmen uzun yıllar etkisiz kaldı. Cumhuriyeti ayakta tutabilmek için kamu iktisadi kuruluşları ve devletçilik uygulamaları hayata geçirildi. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren uygulanan azınlık karşıtı politikalar ise kalan Gayrimüslim tüccarın piyasadan silinmesi ile sonuçlandı.

Konferans, uluslaşma sürecinde uygulanan imha ve Türkleştirme politikaları ile tasfiye edilen varlığın tarihinin anlaşılması için verimli bir akademik tartışma ortamı sunmak amaçındadır. Konferans Düzenleme Kurulu’nun, esas olarak üzerinde yoğunlaşmak istediği, ancak bunlarla sınırlı olmayan konular şunlardır:

- Gayrimüslimlerin silinmesiyle yok olan beşeri sermaye (itlaf ve göç) ve toplumsal, ekonomik sonuçları;
- Osmanlı orta sınıfları ve Gayrimüslimler;
- Gayrimüslimlerin yaşadığı ve esas olarak siyasi nedenlerin tetiklediği nüfus hareketlerinin analizi ve toplumsal sonuçları;
- Dışa açık Osmanlı ekonomisinden kendi kabuğuna çekilmiş Cumhuriyet ekonomisine geçişte girişimci tipinin evrimi;
- 1914-1924 arasında büyük ölçüde tasfiye olan Avrupa sermayesinin temsilcisi Gayrimüslim tüccarlar;
- Gayrimüslim milletlere ait toprağın, emvalin ve özellikle kiliselerin tasarrufundaki gayrimenkullerin müsaderesi;
- Müsaderenin Gayrimüslimlerin kültür varlıkları üzerindeki etkileri;
- Müsaderenin vakıf sistemine etkileri;
- 1915 ve sonrasında Gayrimüslim mallarına el koyma ve dağıtma faaliyetinin siyasal, kültürel ve ekonomik sonuçları;
- Gayrimüslim girişimciler tarafından kurulan ticari işletmelerin tarihi;

- Gayrimüslim girişimcilerin Osmanlı kentlerinde hayırsever olarak üstlendikleri roller;
- Osmanlı Gayrimüslimlerinin Anadolu'dan büyük kentlere göçü ve göçün toplumsal sonuçları;
- Gayrimüslim girişimciler ve dini cemaatleri ile ilişkileri;
- Liman kentleri ile orta çaplı Anadolu kentlerinin arasındaki ticaretin niteliği;
- Levanten tüccar kolonilerinin evrimi;
- Cumhuriyet yönetimi ve liman kentleri arasındaki ilişkiler ve gerilimler

- Toplantı her ne kadar ekonomi ağırlıklı olsa da disiplinlerarası bir perspektifle düzenlenmektedir.
- Konferans **Boğaziçi Üniversitesi Albert Long Hall**'da yapılacaktır.
- Konferans dilleri **Ermenice, İngilizce ve Türkçe** olacaktır. Eş zamanlı çeviri yapılacaktır. Başvurular her üç dilde yapılabilir.
- Soru-cevap kısmına zaman ayırabilmek için her konuşmacıya **20 dakika** zaman tanınacaktır.
- Konferans www.hrantdink.org adresinden **canlı olarak yayımlanacaktır**.
- İstanbul dışından katılımcıların ulaşım ve konaklama desteği ihtiyaçlarını, bağlı oldukları kurumlardan karşılayamadıkları takdirde, ayrıca belirtmelerini rica ederiz.
- Konferansta sunum yapmak isteyenler **31 Mayıs 2015'e** kadar özgeçmişleri ile araştırmalarının 250 kelimelik bir özetini eminekolivar@hrantdink.org adresine gönderebilirler.
- Konferansta sunulacak çalışmalar, Hrant Dink Vakfı Yayınları tarafından **konferans tebliğleri kitabı** olarak yayımlanacaktır.

Bilim Kurulu

- 1-Fikret Adanır (Sabancı Üniversitesi)
- 2-Taner Akçam (Clark University)
- 3-Ayhan Aktar (Bilgi Üniversitesi)
- 4-Suavi Aydın (Hacettepe Üniversitesi)
- 5-Bülent Bilmez (İstanbul Bilgi Üniversitesi)
- 6-Edhem Eldem (Boğaziçi Üniversitesi)
- 7-David Gaunt (Södertörn University)
- 8-Ahmet İnel (Hrant Dink Vakfı)
- 9-Reşat Kasaba (University of Washington-Seattle)
- 10-Raymond Kevorkian (Université de Paris VIII)
- 11- Çağlar Keyder (Koç Üniversitesi)
- 12-Leyla Neyzi (Sabancı Üniversitesi)
- 13-Akşin Somel (Sabancı Üniversitesi)
- 14-Meltem Toksöz (Boğaziçi Üniversitesi)
- 15-Daron Acemoğlu (Massachusetts Institute of Technology)

Organizasyon Komitesi

- 1-Cengiz Aktar
- 2-Sibel Asna
- 3-Ayfer Bartu Candan
- 4-Ali Bayramoğlu
- 5-Delal Dink
- 6-Ayşe Kadioğlu
- 7-Emine Kolivar
- 8-Mehmet Polatel